

Mötesbok: Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott (2025-12-11)

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Datum: 2025-12-11

Plats: Esplanaden, Stadshuset

Kommentar:

Dagordning

Tid för justering

Ärenden

64/25 JUSK yttrande på motion 22/2025	3
65/25 JUSK yttrande på motion 28/2025	18
66/25 JUSK yttrande på motion 29/2025: Språk och kommunikation i äldreomsorgen	28
67/25 JUSK yttrande på motion 32/2025: Inrätta ett Äldrekompetenscenter	36
68/25 JUSK medfinansiering konferens Brottsofferjouren februari 2026	45
69/25 Nämndsdialog om destinerade jämställdhetsmålet	47
70/25 JUSK Informationer 2025-12-11	48

Tjänsteskrivelse

2025-12-03

Kommunfullmäktiges
jämsälldhetsutskott

Diariennr: KS-2025/00714

Motion 22/2025: Åtgärder mot antisemitismen i Umeås skolor; Hanna Lundin Jernberg (L) och Anders Norqvist (L)

Förslag till beslut

Jämsälldhetsutskottet föreslår kommunfullmäktige

Att anse motionen besvarad med hänvisning till nämndinitiativet
Förstärkta insatser mot antisemitism och hatbrott i Umeå kommun
(KS-2025/00672)

Ärendebeskrivning

Liberalerna föreslår i motion 22/2025 kommunfullmäktige att

- ge skolnämnderna i uppdrag att kartlägga antisemitismen i Umeås skolor.
- ge skolnämnderna i uppdrag att ta fram konkreta åtgärdsförslag, baserade på resultatet i rapporten
- uppdragen redovisas i kommunfullmäktige

I motionen hänvisar Liberalerna till Malmö och Stockholm som har kartlagt förekomsten av antisemitism i skolmiljö och konstaterat en upplevelse av otrygghet och utsatthet bland judiska barn. Motionärerna önskar därför att en liknande kartläggning med åtgärdsplan genomförs även i Umeå.

För- och grundskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har yttrat sig på motionen. FGN föreslår att anse motionen besvarad med hänvisning till det nämndinitiativ *Förstärkta insatser mot antisemitism och hatbrott i Umeå Kommun* som alla partier står bakom. GVN föreslår att bifalla motionen med förbehåll att kartläggningen genomförs utifrån formulerade förutsättningar i sitt yttrande, bland annat att den genomförs av oberoende extern forskare, att tillräckliga resurser i form av tid och kompetens tillsätts och att det finns en tydlig beställning av uppdragets riktning.

Jämsälldhetsutskottets yttrande

Skolverket publicerade i december 2025 rapporten *Antisemitism i skolan* där man genom intervjuer och enkäter med huvudmän, rektorer, lärare och annan personal samt elever har undersökt barns, elevers och personals

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00714

upplevelser av nutida antisemitiska uttryck, incidenter och attityder i skolväsendet samt redogjort för hur skolväsendet arbetar för att motverka antisemitism. Umeå kommun har deltagit i undersökningen. I rapporten framkommer att antisemitism kan ta sig många olika uttryck och vara såväl tydliga och medvetna som mer omedvetna i form av jargong och språkbruk. Samma rapport lyfter ett behov av såväl kunskap som systematiskt arbete mot antisemitism. Bristen på kunskap riskerar att leda till att antisemitiska kränkningar inte identifieras som sådana utan ryms inom generella kränkingsanmälningar eller att exempelvis klottrade hakkors hanteras som skadegörelse utan att en koppling till antisemitism görs.

En kategori av antisemitiska uttryck som rapporten identifierat är uttryck kopplat till högerextremism. Här återfinns även uttryck för bredare antidemokratiska åsikter där motstånd mot till exempel frågor som rör jämställdhet och hbtqi blandas med antisemitism. Det är därför angeläget att arbeta med frågorna även utifrån skolans bredare uppdrag att främja demokrati, en god värdegrund och allas lika värde.

Båda skolnämnderna redogör i sina yttranden för de aktiva insatser som idag görs för att motverka kränkande behandling och diskriminering. Nämnderna vidhåller att en kartläggning av förekomsten av antisemitism i Umeå kommuns skolor skulle kunna bidra till ett förstärkt arbete att motverka alla former av rasism.

I augusti 2025 beslutade kommunstyrelsen om nämndinitiativet *Förstärkta insatser mot antisemitism och hatbrott i Umeå kommun* (KS-2025/00672) där stadsledningskontoret bland annat får i uppdrag att i dialog med relevanta aktörer ta fram en åtgärdsplan för att motverka antisemitiska hatbrott samt för att förstärka samhällets stöd till de som drabbas, ta fram förslag på förstärkningar av de kunskapshöjande insatserna i kommunen om antisemitism, göra en genomlysning av de insatser som i dag vidtas mot antisemitism och av de insatser som vidtas för att förhindra framväxten av våldsbejakande antisemitiska och rasistiska rörelser samt för att förhindra radikaliserings av unga in i dessa rörelser. I uppdraget ingår också att vid behov föreslå ytterligare åtgärder för att motverka hat samt för främjande av judiskt liv i Umeå. I nämndinitiativet hänvisas särskilt till behovet av kunskapshöjande insatser om antisemitism och att en viktig del av detta arbete måste äga rum i skolan.

Jämställdhetsutskottet instämmer i vikten av större kunskap om och aktiva insatser mot antisemitism för att säkerställa att såväl elever som personal är trygga i skolan men också för att stärka de grundläggande demokratiska värderingarna i enlighet med skolans uppdrag.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00714

Beslutsunderlag

Motion 22/2025

För- och grundskolenämndens yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande

Nämndinitiativ Förstärkta insatser mot antisemitism och hatbrott i Umeå kommun (KS-2025/00672)

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg jämställdhet

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Förnamn, Efternamn

Befattning

Annika Dalén

Utvecklingsstrateg

jämställdhet

Umeå kommun
För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag
2025-11-20

§ 85

Diariennr: SK-2025/00496

Yttrande om motion (L) 22/2025 - Åtgärder mot antisemitismen i Umeås skolor - KS-2025/00714

Beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att anse motionen besvarad utifrån det nämndinitiativ "*Förstärkta insatser mot antisemitism och hatbrott i Umeå Kommun*" (Diarienummer KS-2025/00672) som alla partier står bakom och beslutades av Kommunstyrelsen 250812.

Ärendebeskrivning

För- och grundskolenämnden har tillsammans med Gymnasie-och vuxenutbildningsnämnden fått i uppdrag att besvara Liberalernas motion, 22/2025, *Åtgärder mot antisemitismen i Umeås skolor*. I motionen lyfter Liberalerna fram Malmö och Stockholm som kommuner som kartlagt förekomsten av antisemitism i skolmiljö.

Motionens förslag är att kommunfullmäktige beslutar:

- att ge skolenämnderna i uppdrag att kartlägga antisemitismen i Umeås skolor.
- att ge skolenämnderna i uppdrag att ta fram konkreta åtgärdsförslag, baserade på resultatet i rapporten
- att uppdragen redovisas i kommunfullmäktige

Yttrande

För- och grundskolenämndens ansvarsområde är tydligt reglerad i nationell lagstiftning såsom skollag (2010:800) och läroplan för de olika skolformerna.

Huvudmannens ansvar enligt styrdokumentet är att främja demokrati, en god värdegrund och allas lika värde. En viktig del av huvudmannens arbete är att motverka kränkande behandling och diskriminering utifrån de sju diskrimineringsgrunderna. Inom förskola och skola bedrivs ett aktivt och systematiskt arbete för att motverka kränkande behandling och

Umeå kommun

För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag2025-11-20

diskriminering utifrån rättslig reglering och huvudmannens rutiner. Arbetet följs upp av huvudmannen bland annat genom återkoppling på förekomsten av anmälningar utifrån diskrimineringsgrunderna. Enstaka anmälningar berör antisemitism och den mest förekommande anmälningsgrunden är afrorasism.

Anmälningarna rör huruvida en individ har varit utsatt av kränkande behandling utifrån diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet, det i sig behöver inte betyda att personen inte känner rädsla för att visa sin judiska identitet. Mot bakgrund av detta och rådande samhällsklimat, kan det finnas anledning att ytterligare kartlägga förekomsten av antisemitism i Umeås skolor. En kartläggning skulle kunna ge Umeå kommun fördjupad kunskap om rasismens bakgrundsfaktorer, för att kunna förklara även annan form av rasism. En sådan kartläggning bör genomföras utifrån följande förutsättningar:

- Kartläggningen utförs av en oberoende extern forskare
- Tillräckliga resurser i form av tid och kompetens säkerställs
- Uppdragets inriktning definieras genom en tydlig beställning

Sammanfattningsvis skulle en kartläggning av förekomsten av antisemitism i Umeå kommuns skolor bidra till ett förstärkt arbete att motverka alla former av rasism. För- och grundskolenämnden föreslår därför bifall till motionen, förutsatt att den genomförs utifrån föreslagna förutsättningar.

Beslutsunderlag

Bilaga: Motion – Åtgärder mot antisemitism i Umeås skolor

Beredningsansvariga

Lina Gullbrand, skolstrateg

Marie Karling, utbildningsstrateg

Beslutet ska skickas tillksdiarium@umea.se, märk ämnesraden med KS-2025/00714**Yrkande**

Umeå kommun

För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag2025-11-20

Maria Lindvall (-)(L), Centerpartiet och Moderaterna för bifall till tjänsteskrivelsen

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet för att anse motionen besvarad utifrån det nämndinitiativ "*Förstärkta insatser mot antisemitism och hatbrott i Umeå Kommun*" (Diarienummer KS-2025/00672) som alla partier står bakom och beslutets av Kommunstyrelsen 250812.

Propositionsordning

Ordföranden prövar Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiets yrkande mot tjänsteskrivelsens förslag och finner att nämnden bifaller Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiets yrkande.

Reservation

M, C och Maria Lindvall (-)(L)

Sida 4 av 4

Umeå kommun

För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag

2025-11-20

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag2025-11-19

§ 115

Diariennr: SK-2025/00495

Yttrande om motion (L) 22/2025 - Åtgärder mot antisemitismen i Umeås skolor**Beslut**

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar att ställa sig bakom yttrandet nedan och att bifalla motionen med förbehåll att kartläggningen genomförs utifrån nedan formulerade förutsättningar.

Mariam Salem (MP) avstår från att delta i beslutet

Ärendebeskrivning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har tillsammans med för- och grundskolenämnden fått i uppdrag att besvara den motion Liberalerna har inkommit med, 22/2025, *Åtgärder mot antisemitismen i Umeås skolor*.

Liberalerna lyfter fram Malmö och Stockholm som exempel på kommuner som kartlagt förekomst av antisemitism i skolmiljö.

Det förslag som läggs fram i motionen är att kommunfullmäktige beslutar:

- att ge skolenämnderna i uppdrag att kartlägga antisemitismen i Umeås skolor.
- att ge skolenämnderna i uppdrag att ta fram konkreta åtgärdsförslag, baserade på resultatet i rapporten
- att uppdragen redovisas i kommunfullmäktige.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvarsområde är reglerade i styrdokumentet Skollagen (2010:800) och Läroplanen för gymnasieskolan (Gy11/Gy25). Huvudmannens ansvar är att främja demokrati, en god värdegrund och allas lika värde. Inom nämndens ansvarsområde bedriver vi ett aktivt arbete för allas lika värde, mot kränkande behandling och diskriminering baserat på de sju diskrimineringsgrunderna.

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag

2025-11-19

Det är avgörande att dessa värden aktivt integreras i skolans vardag – i undervisning, bemötande och kultur – och inte enbart finns i styrdokumentet. Detta sker särskilt genom kurser och ämnen inom de samhällsorienterade ämnena som ingår i alla elevers program. Genom detta arbete bidrar skolan till att forma medvetna, ansvarstagande och demokratiska samhällsmedborgare.

Fortbildning för personal sker återkommande i olika frågor som rör etnicitet och religion. Hösten 2025 kommer lärare i samhällskunskap, religion och historia, skolläring samt elevhälsa få en heldagsutbildning i arbete mot antisemitism.

Alla gymnasieskolor har, enligt skollagen, en årlig plan mot diskriminering och kränkande behandling. I anmälningsskylten har de sju diskrimineringsgrunderna lagts till för att bättre kunna följa upp vilken typ av kränkning som skett: etnicitet, funktionsnedsättning/bristande tillgänglighet, kön, könsidentitet eller uttryck, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och ålder.

Huvudmannen följer upp detta arbete genom återrapportering av anmälningar utifrån diskrimineringsgrunderna. Vid analysen inför senaste återrapporten fann man endast ett ärende rörande islamofobi under föregående läsår och inga ärenden gällande antisemitism.

Då anmälningarna endast rör utsatthet baserat på etnisk tillhörighet – och därmed inte avspeglar den eventuella rädslan för att uttrycka en judisk identitet – behövs ytterligare insikt. Med tanke på det rådande samhällsklimatet finns det stöd för att genomföra en specifik kartläggning av antisemitism i Umeås skolor. Resultatet skulle ge kommunen strategisk och fördjupad kunskap om rasismens bakgrundsfaktorer, vilket också underlättar förståelsen för annan främlingsfientlighet.

Kartläggningen bör genomföras utifrån nedanstående premisser för att säkerställa dess kvalitet och relevans:

- Genomförs av oberoende extern forskare.
- Tillräckliga resurser i form av tid och kompetens tillsätts.
- Tydlig beställning av uppdragets riktning.

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag2025-11-19

En kartläggning av antisemitism i Umeå kommuns skolor bedöms kunna förstärka det pågående arbetet mot all form av rasism. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden föreslår därför bifall till motionen, under förutsättning att kartläggningen genomförs enligt de föreslagna premisserna.

Beslutsunderlag

Bilaga: Motion - Åtgärder mot antisemitism i Umeå skolor

Beredningsansvarig

Cathrin Backman Löfgren, utbildningsstrateg

Beslutet ska skickas till

ksdiarium@umea.se märk ämnesraden med diariernr: KS-2025/00714

Yrkanden

Socialdemokraterna, Liberalerna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet för bifall till tjänsteskrivelsens förslag beslut.

Inga motyrkanden finns.

Tilläggsyrkande

Liberalerna för att det i avsnittet gällande premisser ska läggas till en fjärde punkt:

-Uppdraget ska vara redovisat senast 2026-08-31

Moderaterna, Kristdemokraternas och Centerpartiet för bifall till Liberalernas tilläggsyrkande.

Socialdemokraterna för avslag till Liberalernas tilläggsyrkande.

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag2025-11-19

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag, bifall mot avslag, och finner att nämnden beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Mariam Salem (MP) avstår från att delta i beslutet

Ordföranden prövar vidare Liberalernas tilläggsyrkande, avslag mot bifall, och finner att nämnden beslutar att avslå Liberalernas tilläggsyrkande.

Reservation: Anders Norqvist (L) reserverar sig mot beslutet att avslå tilläggsyrkandet till förmån för eget yrkande.

MOTION TILL UMEÅ KOMMUNFULLMÄKTIGE

Åtgärder mot antisemitismen i Umeås skolor

Stockholm stad har tidigare beslutat att kartlägga antisemitismen i stadens skolor. Detta efter att Malmö stad den 18 februari 2021 presenterat rapporten "Skolgårdsrasism, konspirationsteorier och utanförskap - en rapport om antisemitism och det judiska minoritetsskapet i Malmös förskolor, skolor, gymnasier och vuxenutbildning".

Rapporten är framtagen i samverkan med Judiska församlingen i Malmö och det konstateras att judiska barn i Malmö känner sig otrygga och vågar inte visa att de är judar, av rädsla för att bli utsatt för hot och hat. De judiska församlingarna uppmanar nu andra kommuner i landet att göra liknande kartläggningar. Vi vet att även i Umeå känner sig flera judiska barn otrygga, något vi aldrig kan acceptera – i synnerhet inte i en öppen och bildad kommun som Umeå.

Skolan är den plats där alla barn och unga möts – och tyvärr där fördomar ibland kan ta sin början. Genom tidig kartläggning och utbildning kan vi förebygga hat, ge lärare verktyg att ingripa och säkerställa att ingen elev tvingas dölja sin identitet av rädsla. Det arbetet är avgörande för att försvara demokratin och allas lika värde.

Umeå kommun bör därför ta inspiration från dessa två kommuner och ta fram en liknande rapport, med konkreta förslag på åtgärder för att minska antisemitismen i kommunens skolor.

Vi yrkar att kommunfullmäktige beslutar:

- att ge skolnämnderna i uppdrag att kartlägga antisemitismen i Umeås skolor.
- att ge skolnämnderna i uppdrag att ta fram konkreta åtgärdsförslag, baserade på resultatet i rapporten
- att uppdragen redovisas i kommunfullmäktige.

Umeå den 21 augusti 2025

Hanna Lundin Jernberg
Anders Norqvist

§ 232

Diariennr: KS-2025/00672

Nämndinitiativ: Förstärkta insatser mot antisemitism och hatbrott i Umeå kommun; Hans Lindberg (S)**Förslag till beslut**

Kommunstyrelsen beslutar

att överlämna nämndinitiativet till stadsledningskontoret för beredning.

Ärendebeskrivning

Hans Lindberg (S) har lämnat in ett nämndinitiativ: *Förstärkta insatser mot antisemitism och hatbrott i Umeå kommun.*

Antisemitism hör inte hemma i Umeå, Sverige eller någon annan stans. Därför har kommunen över tid arbetat med att bekämpa antisemitismen genom insatser i skolan, genom samverkan mot våldsbejakande extremism och i dialog med den judiska gruppen i Umeå. Men mot bakgrund av att antisemitismen eskalerar i Europa, Sverige och Umeå måste detta arbete förstärkas och nya åtgärder vidtas.

I Umeå har vi sedan länge en väl fungerande och stark samverkan mellan samhällets olika aktörer, inte minst kommun och polis, för att värna tryggheten. Denna samverkan bör nu förstärkas med fokus på att bekämpa antisemitiska hatbrott och hatbrott med andra motiv.

Det behövs också kunskapshöjande insatser om antisemitism. En viktig del av detta arbete måste äga rum i skolan. Av det skälet högtidlighålls varje år minnesdagen för Förintelsens offer i årskurs 9. Skolan arrangerar då en temadag för eleverna där föreläsare, forskare, experter och företrädare för den judiska gruppen bjuds in. Under hösten 2024 tackade också skolförvaltningen ja till att delta i Skolverkets nationella studie om antisemitism i skolväsendet.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

Kommunens minoritetssamordnare har också ett tydligt uppdrag att förbättra kommunens arbete för att främja den judiska minoritetens rättigheter. Stor tonvikt ligger just nu på att i samråd och dialog med den judiska gruppen hitta fokusområden och förvärva kunskap om vad judar i Umeå upplever och vilka behov som finns.

Givet det som inträffat i Umeå under sommaren och växande problem med antisemitism i hela samhället, finns dock ett stort behov av att genomföra en genomlysning av alla de insatser som genomförs, varav några nämnts ovan, för att få en helhetsbild och på den grunden ta fram förslag på förstärkta åtgärder mot antisemitismen.

Lika viktigt som att motverka hatet är att främja judiskt liv och kultur. Judar i Sverige och i Umeå ska kunna känna att deras identitet och kultur har en självklar plats i ett öppet, tryggt och av mångfald präglad samhälle. Även på detta område behövs en förstärkt ansats för ett långsiktigt arbete.

Mot den bakgrunden yrkar vi:

- Att ge förvaltningen (säkerhetsenheten och UmeBrå) i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för att motverka antisemitiska hatbrott och andra former av hatbrott samt för att förstärka samhällets stöd till de som drabbas. Förslagen ska tas fram i dialog med polismyndigheten och andra relevanta aktörer, exempelvis sakkunniga på området vid Umeå universitet.
- Att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram förslag på förstärkningar av de kunskapshöjande insatserna i kommunen om antisemitism. Det kan med fördel ske i samverkan med universitetet, andra myndigheter och civilsamhällesaktörer, exempelvis Svenska kommittén mot antisemitism.
- Att ge förvaltningen i uppdrag att göra en genomlysning av de insatser som i dag vidtas mot antisemitism och föreslå kompletterande åtgärder för att utveckla detta arbete.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

- Att ge förvaltningen i uppdrag att göra en genomlysning av de insatser som vidtas av kommunen, och i samverkan med polismyndigheten och andra aktörer, för att förhindra framväxten av våldsbejakande antisemitiska och rasistiska rörelser samt för att förhindra radikaliserings av unga in i dessa rörelser. I genomlysningen ska ingå att vid behov föreslå kompletterande åtgärder för att utveckla detta arbete.
- Att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag till strategi för främjande av judiskt liv i Umeå. Detta bör genomföras inom ramen för pågående dialog mellan kommun, region och företrädare för den judiska gruppen i Umeå.

Beslutsunderlag

Nämndinitiativet.

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet enas om att föreslå kommunstyrelsen att överlämna nämndinitiativet till stadsledningskontoret för beredning.

Beslutet ska skickas till

Stadsledningskontoret (Umebrå)

Mikael Brännström

Tjänsteskrivelse

2025-12-03

Kommunfullmäktiges
jämsällldhetsutskott

Diariernr: KS-2025/00796

Motion 28/2025: Trygghet och brottsförebyggande i äldreomsorgen, Veronica Kerr (KD)

Förslag till beslut

Jämsällldhetsutskottet föreslår kommunfullmäktige att
Anse motionens första två att-satser besvarade
Avslå motionens tredje att-sats

Ärendebeskrivning

Kristdemokraterna föreslår i motion 28/2025 kommunfullmäktige att:

- införa en rutin där alla som söker anställning inom äldreomsorgen ombeds lämna utdrag ur belastningsregistret.
- brottsförebyggande rådet ska ta fram en särskild strategi för att förebygga och bekämpa brott mot äldre, med särskilt fokus på fysiskt, psykiskt, sexuellt våld samt ekonomisk brottslighet.
- kommunen ska utreda möjligheten att inrätta ett kommunalt personalregister för vård- och omsorgspersonal som ett stöd i rekryteringsprocessen, där relevanta uppgifter om avstängningar och tidigare utredningar hanteras på ett rättssäkert sätt.

Motionären hänvisar till uppmärksammade fall om vanvård, försummelse och övergrepp inom äldreomsorgen och menar att alla till buds stående verktyg krävs för att skydda de äldre.

Äldrenämnden har yttrat sig på motionen och föreslår kommunfullmäktige att anse motionens första två att-satser besvarade och avslå motionens andra att-sats. Nämnden hänvisar i de första två att-satserna till pågående insatser, inklusive kommande nationell lagstiftning, och utredningar samt till styrdokumentet det brottsförebyggande programmet. Vad gäller sista att-satsen lyfter nämnden att det inte är juridiskt möjligt utifrån GDPR.

Jämsällldhetsutskottets yttrande

Jämsällldhetsutskottet instämmer med motionären kring vikten av att säkerställa trygghet för alla äldre i kommunens omsorg.

Jämsällldhetsmyndigheten publicerade i slutet av 2024 en rapport med titeln *Ett värdigt liv – att åldras fredad från våld*, där myndigheten kartlagt kunskap om våldsutsatthet bland äldre personer och vad som görs för att

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00796

förebygga och upptäcka våld i målgruppen, vilka insatser som erbjuds äldre samt vilka insatser som yrkesverksamma bedömer att äldre personer önskar och har behov av.

I rapporten hänvisas till tidigare forskning vad gäller våldsutsatthet bland äldre som visar att kvinnor har en högre risk för utsatthet för upprepat våld samt sexuellt våld. Ett ökat beroende av omgivningen, såväl närstående som personal, är en riskfaktor, ansträngda vårdrelationer en annan. De mest frekvent rapporterade riskfaktorerna för att utsättas för våld är kognitiv sjukdom och sänkt fysisk funktionsförmåga. Även social isolering är en stark riskfaktor medan ett starkt socialt nätverk skyddar. Vårdshandlingen fördjupar därmed en befintlig utsatthet. Inom ramen för kartläggningen har forskare lyft att våld som utövas av personal kan ske som en konsekvens av hur organisationen ser ut. De menar att förutsättningarna för personalen kan innebära att de själva blir våldsutövare eller inte kan hantera när det blir vittne till våld eller får reda på att våld sker. Här vill jämställdhetsutskottet återigen lyfta vikten av ett utvecklingsarbete med fokus på arbetsmiljö inom äldreomsorgen, inte bara för att undvika att kvinnodominerade yrken drabbas av hög personalomsättning, bristande vidareutbildningsmöjligheter och låga löne- och karriärmöjligheter, men också som en del i en bredare förebyggande ansats. I en hänvisning till en rapport från BRÅ lyfts att personal inom äldreomsorgen både kan utgöra en nyckelaktör för att upptäcka om en äldre person blivit utsatt för brott men också har möjlighet att själva begå brottsliga handlingar mot vårdtagaren, som ofta befinner sig i en beroendeställning.

Jämställdhetsmyndigheten lämnar i sin rapport flera förslag på åtgärder och utvecklingsområden, däribland det registerutdrag som föreslås i motionens första att-sats. ÄN lyfter i sitt yttrande att en kommunövergripande utredning pågår gällande detta och att lagstöd för registerutdrag för äldreomsorgen väntas komma i mars 2026. Vidare lyfter Jämställdhetsmyndigheten vikten av att höja kunskapen inom äldreomsorgens verksamheter vad gäller våldsutsatthet och våldsutövande, bland annat genom Socialstyrelsens och Jämställdhetsmyndighetens utbildningsmaterial för äldreomsorgens verksamheter som finns tillgängligt via Kunskapsguiden. Jämställdhetsutskottet ställer sig bakom äldrenämndens bedömning av motionens att-satser men gör medskicket att en bred ansats med fokus på arbetsmiljö och generella kunskapshöjande insatser kring våldsutsatthet och våldsutövande är viktiga komplement till registerkontroller.

Beslutsunderlag

Motion 28/2025

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00796

Äldrenämndens yttrande

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg jämställdhet

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Beslutet ska skickas till

Äldrenämnden

Förnamn, Efternamn

Befattning

Annika Dalén

Utvecklingsstrateg

jämställdhet

§ 153

Diariennr: ÄN-2025/00214

Yttrande över motion 28/2025 - Trygghet och brottsförebyggande i äldreomsorgen**Beslut**

Äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige att anse motionen besvarad i att-satserna 1 och 2 samt att avslå att-sats 3.

Reservationer

Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:
"Dessa motioner är delar av Kristdemokraternas reformpaket för äldreomsorgen. Attsatserna är viktiga steg i den förändring vi vill se. Mycket händer nationellt och lagändringar är på gång, vilket kan innebära att flera av motionerna i slutändan besvaras när fullmäktige fattar beslut. Men vi är inte där ännu. Förvaltningens yttranden bekräftar att problemen kvarstår – ändå föreslår nämnden inga skarpa åtgärder. Att hänvisa till "pågående arbete" eller invänta framtida lagstiftning löser inte bristerna i trygghet, språk, arbetsmiljö eller kompetensutveckling. Våra förslag skulle stärka kvaliteten och ge verksamheten långsiktigt stöd, bland annat genom ökad trygghet i rekrytering, tydligare språknivåer, bättre avlastning och ett samlat kompetenscenter. Äldreomsorgen behöver konkreta beslut – inte passiva konstateranden."

Ärendebeskrivning

Kristdemokraterna föreslår genom motion 28/2025 att kommunfullmäktige beslutar om följande:

1. Att införa en rutin där alla som söker anställning inom äldreomsorgen ombeds lämna utdrag ur belastningsregistret.
2. Att brottsförebyggande rådet ska ta fram en särskild strategi för att förebygga och bekämpa brott mot äldre, med särskilt fokus på fysiskt, psykiskt, sexuellt våld samt ekonomisk brottslighet.
3. Att kommunen ska utreda möjligheten att inrätta ett kommunalt personalregister för vård- och omsorgspersonal som ett stöd i rekryteringsprocessen, där relevanta uppgifter om avstängningar och tidigare utredningar hanteras på ett rättssäkert sätt.

Umeå kommun
Äldreämnden**Protokollsutdrag**
2025-11-20

Av äldreomsorgsförvaltningens yttrande framgår bland annat följande:
En kommunövergripande utredning kopplat till registerutdrag pågår.
Lagstöd för registerutdrag för äldreomsorgen väntas komma i mars månad.

Umeå kommuns "Brottsförebyggande program" anses uppfylla syftet med det motionen eftersöker.

Gällande inrättande av ett kommunalt personalregister så är det inte förenligt med gällande lagstiftning (GDPR). Äldreomsorgens rekryteringscentrum bistår rekryterande chefer i rekryteringsprocessen och kan med hjälp av lönesystemet uppmärksamma det som avses i motionen.

Beslutsunderlag

Motion 28/2025 - Trygghet och brottsförebyggande i äldreomsorgen

Beredningsansvariga

Rebecca Andersson, HR-chef

Förslag till beslut under överläggningarna

Veronica Kerr (KD) - Bifall till motionen

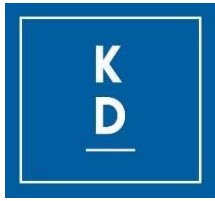
Socialdemokraterna, Lotta Holmberg (M) och Åsa Bäckström (-) (V) – Bifall till äldreomsorgsförvaltningens förslag

Äldreämndens beslutsordning

Ordföranden ställer proposition på äldreomsorgsförvaltningens förslag mot Kerrs förslag och finner att nämnden beslutar i enlighet förvaltningens förslag.

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

MOTION 2025-09-11

Trygghet och brottsförebyggande i äldreomsorgen

Bakgrund

Britt-Inger Saveman, professor emerita i omvårdnad, beskriver i sin rapport, hur äldre i Umeå utsatts för vanvård, försummelse och till och med grova övergrepp. Ett av de mest uppmärksammade fallen är våldtäkten i hemtjänsten, där det visat sig att kommunen redan tidigare fått signaler om brister men där åtgärder dröjt.

För äldre och deras anhöriga är tryggheten i mötet med hemtjänst och äldreboenden helt avgörande. När kommunen inte har fungerande rutiner för bakgrundskontroller, uppföljning eller ansvarsfördelning riskerar förtroendet för hela äldreomsorgen att raseras.

Kommunen har nyligen infört en åtgärdstrappa och beslutat att alla brott ska polisanmälas. Det är viktiga steg, men det krävs mer för att bygga ett heltäckande skyddsnät. En sådan åtgärd är att regelmässigt fråga om utdrag ur belastningsregistret vid nyrekryteringar – även om kommunen ännu inte kan kräva detta med lagstöd. På nationell nivå har Kristdemokraterna lyft behovet av ett personalregister för vård och omsorg, men Umeå kan redan nu ta initiativ till en lokal lösning.

Motivering

Det får aldrig finnas några tveksamheter kring att äldre i kommunens omsorg är trygga. För att skydda de äldre krävs att kommunen använder alla verktyg som står till buds: förebyggande arbete, tydliga rutiner och system som gör det omöjligt att sopa missförhållanden under mattan.

Genom att införa en rutin där nyanställda alltid ombeds lämna utdrag ur belastningsregistret, följa upp och utvärdera den befintliga åtgärdstrappan, samt utreda möjligheten till ett kommunalt personalregister, stärker Umeå äldreomsorgens trovärdighet och skickar en tydlig signal om att brott aldrig får bagatelliseras.

Förslag till beslut

Kristdemokraterna i Umeå yrkar att kommunfullmäktige beslutar:

1. Att införa en rutin där alla som söker anställning inom äldreomsorgen ombeds lämna utdrag ur belastningsregistret.
2. Att Brottsförebyggande rådet ska ta fram en särskild strategi för att förebygga och bekämpa brott mot äldre, med särskilt fokus på fysiskt, psykiskt, sexuellt våld samt ekonomisk brottslighet.

3. Att kommunen ska utreda möjligheten att inrätta ett kommunalt personalregister för vård- och omsorgspersonal som ett stöd i rekryteringsprocessen, där relevanta uppgifter om avstängningar och tidigare utredningar hanteras på ett rättssäkert sätt.

2025-10-27

Dnr: ÄN-2025/00214

Kommunstyrelsen

Motion 28/2025 - Trygghet och brottsförebyggande i äldreomsorgen

Förslag 1 - Införa en rutin där alla som söker anställning inom äldreomsorgen ombeds lämna utdrag ur belastningsregistret.

Gällande registerutdrag för äldreomsorgen så pågår redan en utredning övergripande i kommunen utifrån "Nämndinitiativ: Förstärkta kontroller vid anställning i Umeå kommun; Hans Lindberg (S)". Det ärendet har i sin helhet återremitteras så att beredningen även kan omfatta den proposition till riksdagen som ska behandlas i november 2025 och bör innehålla förslag till lagstiftning om kontroller inför anställning inom socialtjänst och äldreomsorg, utifrån utredning Ds 2024:24. Nämnden inväntar resultatet.

Förslag 2 - Brottsförebyggande rådet ska ta fram en särskild strategi för att förebygga och bekämpa brott mot äldre, med särskilt fokus på fysiskt, psykiskt, sexuellt våld samt ekonomisk brottslighet.

Att förebygga och bekämpa brott mot äldre är viktigt, då det rör sig om särskilt utsatta brottsoffer. Nämnden har i oktober yttrat sig över Umeå Kommuns brottsförebyggande program och där framfört synpunkter på att programmet på ett tydligare sätt ska lyfta fram brott mot äldre. Att ge i uppdrag till Umeås brottsförebyggande och drogförebyggande råd (Umebrå) att ta fram en "strategi för att förebygga och bekämpa brott mot äldre" är inte en önskvärd lösning.

Umeås brotts- och drogförebyggande råd är ett rådgivande organ och kan därmed inte ta några formella beslut, vilket skulle vara nödvändigt i det här fallet. Till skillnad från andra styrdokumentsformer (exempelvis "program" eller "riktlinje") är inte "strategi" en av de styrdokumentsformer som förordas av Umeå kommuns enhet för styrning och samordning. Det är oklart hur ett sådant dokument skulle tas fram, resurssättas,

implementeras och följas upp på en kommunövergripande nivå. Därmed blir effekten också mycket osäker.

Enligt lagen om kommuners brottsförebyggande ansvar (SFS 2023:196) ska kommunens brottsförebyggande arbete vara systematiskt och kunskapsbaserat. Det innebär bland annat att prioriteringar ska göras utifrån den lägesbild av brottsligheten som kommunen tar fram, och att åtgärder ska samlas i en kommunövergripande åtgärdsplan. I Umeå kommuns fall blir det ett program, Brottsförebyggande programmet.

Förslag 3 - Kommunen ska utreda möjligheten att inrätta ett kommunalt personalregister för vård- och omsorgspersonal som ett stöd i rekryteringsprocessen, där relevanta uppgifter om avstängningar och tidigare utredningar hanteras på ett rättssäkert sätt.

Att äldreomsorgen ska ha en trygg och rättssäker rekryteringsprocess är en av anledningarna till att förvaltningens chefer får stöd i rekryteringsarbetet av äldreomsorgens rekryteringscentrum. Medarbetare som arbetar med rekrytering i stödfunktionen gör de bakgrundskontroller som är möjliga att göra utifrån lagstiftning. Att inrätta ett personalregister enligt förslag är inte juridiskt möjligt utifrån bland annat GDPR då de uppgifter som föreslås ingå räknas som känsliga personuppgifter. Den möjlighet som finns till bakgrundskontroll gällande tidigare anställningar är de uppgifter som finns i lönesystemet och medarbetarna på äldreomsorgens rekryteringscentrum har kommunövergripande behörighet i systemet.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis är det positivt att Kristdemokraterna belyser denna fråga. Det är en mycket angelägen fråga för äldrenämnden.

Äldreomsorgsförvaltningen ser positivt på möjligheten att införa registerutdrag men då lagstöd för utdraget förväntas komma under mars månad 2026 kan det vara fördelaktigt att invänta det utdrag som kommer vara anpassat för vår verksamhet. Kommunövergripande utredning pågår gällande detta utifrån nämndinitiativ "Förstärkta kontroller vid anställning i Umeå kommun; Hans Lindberg (S)". Motionen föreslås anses besvarad i denna del.

När kommer till brottsförebyggande arbete och bekämpande av brott mot det äldre så är det en viktig fråga för äldrenämndens verksamheter. Nämnden har i oktober yttrat sig över Umeå Kommuns brottsförebyggande program och där framfört synpunkter på att programmet på ett tydligare sätt ska lyfta fram brott mot äldre. Prioriteringar gällande

brottförebyggande arbete i kommunen ska samlas i en kommunövergripande åtgärdsplan. I Umeå kommuns fall blir det ett program, Brottsförebyggande programmet. Motionen föreslås anses vara besvarad i denna del.

Gällande ett kommunalt personalregister anser förvaltningen att lönesystemet i kommunen ger rekryteringsprocessen den förutsättning som krävs för kvalitetssäkring. Äldreomsorgens rekryteringscentrum bistår rekryterande chefer med stöd i dessa frågor. Motionen avslås i denna del.

Tjänsteskrivelse

2025-12-05

Kommunfullmäktiges
jämförhetskott

Diariennr: KS-2025/00797

Motion 29/2025: Språk och kommunikation i äldreomsorgen, Veronica Kerr (KD)

Förslag till beslut

Jämförhetskottet föreslår kommunfullmäktige

Att avslå motionens första att-sats

Att anse motionens andra att-sats besvarad

Ärendebeskrivning

Kristdemokraterna (KD) har lämnat in en motion där de yrkar på att kommunfullmäktige beslutar:

- Att språktest i svenska införs vid nyanställning inom äldreomsorgen för de yrkesroller som har direkt ansvar för den äldres omvårdnad och hälsa (motsvarande SFI D eller grundläggande gymnasiesvenska).
- Att ett mentorskapssystem inrättas där erfarna undersköterskor eller sjuksköterskor ges tid och ansvar för att handleda nyanställda.

Motionären lyfter bland annat att Britt-Inger Saveman, professor emerita i omvårdnad i en rapport ("Äldrevården i Umeå kommun – reflektioner utifrån en pensionerad omvårdnadsprofessors perspektiv") pekar på otillräckliga språkkunskaper som en utmaning och föreslår i sin skrivelse att Umeå kommun bör ställa krav på språklig miniminivå vid anställning.

I motionen lyfts att ett tydligt språk inte bara är avgörande för att undvika fel och missförstånd i vården, utan skapar också trygghet för de äldre och stärker arbetsmiljön för personalen. Motionären lyfter vidare att språksatsningar i kombination med mentorskap gör att fler kan utvecklas i yrket, bidra på ett bättre sätt i arbetslaget och skapa en omsorg som präglas av säkerhet, kvalitet och värdighet.

Äldrenämnden har yttrat sig över motionen och yrkar på avslag på motionens första att-sats samt att motionens andra att-sats ska anses besvarad med hänvisning till att det finns och planeras för roller vilka fyller flera av mentorskapets syften. Avslaget på motionens första att-sats görs med hänvisning till att ett strikt språkkrav vid anställning kan försvåra kompetensförsörjningen samt att regeringen i budgetpropositionen för

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00797

2026 aviserat att språkrav för personal inom äldreomsorgen ska införas från 1 juli 2026. Äldrenämnden lyfter att motionens intention är god och förvaltningen delar Kristdemokraternas bild att språket är en nyckelfråga för verksamhetens kvalitet. Förvaltningen arbetar för att främja språkutveckling inom äldreomsorgen och ser det som en prioriterad fråga. Till exempel har en språkpedagog med strategiskt uppdrag rekryterats för att stödja det långsiktiga och strukturerade arbetet med språkstärkande insatser.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Socialstyrelsen visar i sin rapport *Personalen i äldreomsorgen* på att andelen utrikesfödda är stor i äldreomsorgen och att verksamheten är beroende av den gruppen för att klara kompetensförsörjningen. De lyfter också behovet av insatser för att stärka språkförmågan. (Socialstyrelsen, *Personalen i äldreomsorgen*, art-nr: 2025-1-9354) Jämställdhetsutskottet anser, som motionen skriver och äldrenämnden lyfter i sitt yttrande, att språket är en nyckelfråga för verksamhetens kvalitet. Socialstyrelsen anger i sina allmänna råd (SOSFS 2011:12) om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre att personalen bör ha förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska. Däremot anges inga specifika kurskrav i svenska. I enlighet med äldrenämndens yttrande anser jämställdhetsutskottet att man bör avvakta nationella riktlinjer då regeringen aviserat att språkrav ska införas från 1 juli 2026.

Beslutsunderlag

Motion 29/2025

Äldrenämndens yttrande

Beredningsansvariga

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Annika Dalén, utvecklingsstrateg jämställdhet

Beslutet ska skickas till

Äldrenämnden

Förnamn, Efternamn

Befattning

Annika Dalén

Utvecklingsstrateg

jämställdhet

Umeå kommun
Äldrenämnden

Protokollsutdrag
2025-11-20

§ 154

Diariennr: ÄN-2025/00215

Yttrande över motion 29/2025 - Språk och kommunikation i äldreomsorgen

Beslut

Äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige:

- att avslå de delar av motionen som avser införande av språkkrav vid anställning, med hänvisning till att den nationella utformningen av språkkrav inom äldreomsorgen ännu inte är fastställd.
- att anse de delar av motionen som avser införande av ett mentorskapssystem som besvarade, då nuvarande och planerade funktioner inom äldreomsorgen redan fyller motsvarande syften.

Reservationer

Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:

”Dessa motioner är delar av Kristdemokraternas reformpaket för äldreomsorgen. Attsatserna är viktiga steg i den förändring vi vill se. Mycket händer nationellt och lagändringar är på gång, vilket kan innebära att flera av motionerna i slutändan besvaras när fullmäktige fattar beslut. Men vi är inte där ännu. Förvaltningens yttranden bekräftar att problemen kvarstår – ändå föreslår nämnden inga skarpa åtgärder. Att hänvisa till ”pågående arbete” eller invänta framtida lagstiftning löser inte bristerna i trygghet, språk, arbetsmiljö eller kompetensutveckling. Våra förslag skulle stärka kvaliteten och ge verksamheten långsiktigt stöd, bland annat genom ökad trygghet i rekrytering, tydligare språknivåer, bättre avlastning och ett samlat kompetenscenter. Äldreomsorgen behöver konkreta beslut – inte passiva konstateranden.”

Ärendebeskrivning

Kristdemokraterna i Umeå har i motion till kommunfullmäktige yrkat

- Att språktest i svenska införs vid nyanställning inom äldreomsorgen för de yrkesroller som har direkt ansvar för den äldres omvårdnad och hälsa (motsvarande SFI D eller grundläggande gymnasiesvenska)

Umeå kommun
Äldrenämnden**Protokollsutdrag**
2025-11-20

- Att ett mentorskapssystem inrättas där erfarna undersköterskor eller sjuksköterskor ges tid och ansvar för att handleda nyanställda.

Språkkunskaper bedöms vara avgörande för kvaliteten i omsorgen, men ett strikt språkkrav vid anställning kan försvåra kompetensförsörjningen. Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 aviserat att språkkrav för personal inom äldreomsorgen ska införas från 1 juli 2026. Det bedöms därför att det är lämpligt att avvakta den nationella utformningen innan lokala krav eller riktlinjer tas fram.

Vad gäller mentorskap finns och planeras för roller vilka fyller flera av mentorskapets syften.

Beslutsunderlag

Motion 29/2025: Språk och kommunikation i äldreomsorgen
Yttrande över motion 29/2025 - Språk och kommunikation i äldreomsorgen

Beredningsansvariga

Susanna Hellström, HR-strateg
Rebecca Andersson, HR-chef

Förslag till beslut under överläggningarna

Veronica Kerr (KD) och Lotta Holmberg (M) - Bifall till motionen

Socialdemokraterna och Åsa Bäckström (-) (V) - Bifall till äldreomsorgsförvaltningens förslag

Äldrenämndens beslutsordning

Ordföranden ställer proposition på äldreomsorgsförvaltningens förslag mot Kerrs och Holmbergs förslag och finner att nämnden beslutar i enlighet förvaltningens förslag.

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

2025-10-27

Dnr: ÄN-2025/00215

Kommunstyrelsen

Motion 29/2025: Språk och kommunikation i äldreomsorgen

Kristdemokraterna i Umeå har i en motion till kommunfullmäktige föreslagit följande:

- Att språktest i svenska införs vid nyanställning inom äldreomsorgen för de yrkesroller som har direkt ansvar för den äldres omvårdnad och hälsa (motsvarande SFI D eller grundläggande gymnasiesvenska)
- Att ett mentorskapssystem inrättas där erfarna undersköterskor eller sjuksköterskor ges tid och ansvar för att handleda nyanställda.

Kompetensförsörjningssituation

Äldreomsorgen i Umeå kommun har stora utmaningar att kompetensförsörja kärnverksamheten. I Umeåregionen är arbetslösheten låg vilket gör bristen mer påtaglig än på många andra platser i Sverige. Det är därför nödvändigt att hitta en väl avvägd nivå för krav vid anställning. Kraven bör vara relevanta för arbetsuppgifterna men samtidigt utformas så att de inte utestänger nödvändig arbetskraft. Ett strikt krav på utbildning och/eller språknivå riskerar att leda till att verksamheter behöver stängas och kan ställa människor i behov av stöd utan hjälp.

Bedömning av språknivå idag

I dagsläget genomförs en individuell bedömning av kandidatens språknivå under rekryteringsprocessen där en HR-konsult gör den initiala och chef den slutliga bedömningen om kandidaten har tillräckligt goda språkkunskaper innan anställningsavtal träffas. Bedömningen grundar sig på hur kandidaten svarar på de frågor som ställs under intervjun. En djupare bedömning skulle kräva mer resurser och beroende på upplägg även annan kompetens av den som utför bedömningen.

Inför sommaren 2025 genomförde äldreomsorgens rekryteringscentrum cirka 850 intervjuer med kandidater som ansökt om att arbeta som vårdbiträde eller

undersköterska. Av dessa fick ungefär 40 personer inte erbjudande om anställning utifrån att den språkliga nivån bedömdes vara för låg.

Förutsättningarna för att genomföra intervjuer och bedöma språkkunskaper skiljer sig åt mellan vanliga rekryteringar och inför sommarrekryteringen. Inför sommaren behöver ett stort antal personer rekryteras, vilket ställer höga krav på effektivitet och snabba processer.

Trots detta är det viktigt att komma ihåg att många som rekryteras inför sommaren senare erbjuds fortsatt anställning. I vissa fall kan detta leda till tillsvidareanställning utan att ytterligare intervju eller test genomförs utifrån bestämmelserna om företrädesrätt och konvertering enligt lagen om anställningsskydd (LAS). Det är därför avgörande att säkerställa en likvärdig bedömning av språknivå, oavsett om en person söker en tillsvidaretjänst eller ett vikariat.

SOU 2024:78 och budgetpropositionen 2026

Den statliga utredningen i frågan om språkkrav i äldreomsorgen har föreslagit att arbetsgivare ska verka för att den personal som genomför insatser inom socialtjänstens omsorg om äldre ska ha en relevant språklig nivå för insatsernas genomförande. Enligt utredningen är den nivå som bedöms relevant B2 enligt Gemensam europeisk referensram för språk (Gers). I utredningen fanns överväganden om att utforma språkkravet som ett strikt krav för att få anställning. Av utredningen framgår dock att det inte bedömts genomförbart utifrån de kompetenförsörjningsutmaningar som finns i äldreomsorgen. I budgetpropositionen för 2026 föreslår dock regeringen ett språkkrav för personal i äldreomsorgen som ska träda i kraft 1 juli 2026. Om kravet kommer att utformas enligt den ovan nämnda utredningen, det vill säga ett krav för arbetsgivaren att arbeta språkutvecklande, eller om det kommer att ställas ett strikt krav innan anställning, har inte tydliggjorts.

Mentorskap

Inom Umeå kommuns äldreomsorg finns idag inget formellt mentorskapssystem. Däremot får alla nyanställda en verksamhetsnära introduktion, där de får arbeta ”bredvid” en mer erfaren kollega under den första tiden.

På vissa vård- och omsorgsboenden finns handledande undersköterskor som har ett särskilt uppdrag att stödja och vägleda kollegor. Utöver detta pågår ett utvecklingsarbete för att införa rollen som kvalitetsundersköterska. Både handledande undersköterskor och den föreslagna rollen som kvalitetsundersköterska fyller flera av de funktioner som vanligtvis ingår i ett mentorskap.

Sammanfattningsvis

Motionens intention är god och förvaltningen delar Kristdemokraternas bild att språket är en nyckelfråga för verksamhetens kvalitet. Förvaltningen arbetar för att främja språkutveckling inom äldreomsorgen och ser det som en prioriterad fråga. Till exempel har en språkpedagog med strategiskt uppdrag rekryterats för att stödja det långsiktiga och strukturerade arbetet med språkstärkande insatser.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms det dock, ur ett kompetensförsörjningsperspektiv, finnas anledning att avvakta den nationella formuleringen av språkrav innan lokala riktlinjer eller krav tas fram.

Det är viktigt att lyfta att utformningen av språkrav, oavsett vilken nivå beslut om detta fattas på, kommer att påverka vilka resurser som krävs för att förvaltningen ska kunna säkerställa efterlevnad och upprätthålla kvalitet i verksamheten

Avseende mentorskap finns och planeras roller som skulle kunna fylla samma funktioner som ett mentorskapssystem.

Susanna Hellström, HR-strateg

MOTION 2025-09-11

Språk och kommunikation i äldreomsorgen

Bakgrund

Britt-Inger Saveman, professor emerita i omvårdnad, pekar i sin rapport, på ett av de största problemen inom äldreomsorgen i Umeå: språkbrister. Personal med otillräckliga kunskaper i svenska har svårt att kommunicera med både kollegor och äldre, vilket leder till missförstånd, risk för fel i vården och en större arbetsbörda för de som redan är utbildade och erfarna.

Språket är grunden för trygghet, säkerhet och värdighet. Äldre måste kunna förstå den som hjälper dem, och personalen måste kunna förstå instruktioner och dokumentation. Samtidigt behöver de som redan arbetar inom omsorgen få stöd och verktyg för att utvecklas, snarare än att känna sig hotade av nya krav.

Motivering

För att höja kvaliteten i äldreomsorgen behöver Umeå kommun fokusera på språket som en nyckelfråga. Ett första steg är att införa språktest vid nyanställning, så att ny personal har tillräckliga kunskaper redan från start. Därefter krävs att erfaren personal ges en aktiv roll i att introducera och handleda nya medarbetare, både språkligt och yrkesmässigt, genom ett systematiskt mentorskap.

Ett tydligt språk är inte bara avgörande för att undvika fel och missförstånd i vården, utan skapar också trygghet för de äldre och stärker arbetsmiljön för personalen. Språksatsningar i kombination med mentorskap gör att fler kan utvecklas i yrket, bidra på ett bättre sätt i arbetslaget och skapa en omsorg som präglas av säkerhet, kvalitet och värdighet.

Förslag till beslut

Kristdemokraterna i Umeå yrkar att kommunfullmäktige beslutar:

1. Att språktest i svenska införs vid nyanställning inom äldreomsorgen för de yrkesroller som har **direkt ansvar för den äldre omvårdnad och hälsa** (motsvarande SFI D eller grundläggande gymnasiesvenska).
2. Att ett mentorskapssystem inrättas där erfarna undersköterskor eller sjuksköterskor ges tid och ansvar för att handleda nyanställda.

Tjänsteskrivelse

2025-12-05

Kommunfullmäktiges
jämsällldhetsutskott

Diariennr: KS-2025/00800

Motion 32/2025: Inrätta ett Äldrekompetenscenter, Veronica Kerr (KD)

Förslag till beslut

Jämsällldhetsutskottet föreslår kommunfullmäktige
att anse motionen besvarad

Ärendebeskrivning

Kristdemokraterna (KD) yrkar i motion 32/2025 att kommunfullmäktige
beslutar:

- Att utreda och inrätta ett Äldrekompetenscenter som en permanent del av äldreomsorgens kvalitets- och utvecklingsarbete.
- Att Äldrekompetenscentret ska ha två huvuduppgifter: mentorskap för nyanställda samt återkommande kvalitetssäkring inom centrala vårdområden.
- Att utbildning inom Äldrekompetenscentret ska ha ett tydligt fokus på personcentrerad vård, där varje äldre persons integritet, delaktighet och behov sätts i centrum.

I motionen lyfts vikten av en långsiktig, systematisk lösning som stärker kvaliteten inifrån inom äldreomsorgen. Centret föreslås fungera både som utbildnings- och utvecklingsresurs, där mentorskap och kvalitetssäkring är centralt.

Äldrenämnden lyfter i sitt yttrande bland annat ett planerat införande av kvalitetsundersköterskor på samtliga vård och omsorgsboenden samt hänvisar till utbildningar som äldreomsorgsförvaltningen erbjuder nyanställda utbildningsinsatser för att bidra till ett lärande i hela organisationen samt ett planerat införande av kvalitetsundersköterskor på samtliga vård- och omsorgsboenden. Äldrenämnden yrkar på att kommunfullmäktige ska anse motionen besvarad då motionens intentioner ligger i linje med det utvecklingsarbete som pågår inom äldreomsorgen.

Jämsällldhetsutskottets yttrande

Att arbeta i verksamheter med omsorg som fokus är av tradition kvinnodominerat. Statistik i Umeå kommun visar att av månadsavlönade november 2025, så är det 72 procent kvinnor och 28 procent män som

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00800

arbetar inom äldrenämndens verksamheter. Jämställdhetsutskottet vill vara tydlig med att för att klara kompetensförsörjningen, vara en attraktiv arbetsgivare och möjliggöra för människor att må bra på arbetet behövs mer innovation och framåtblickande i yrkesgrupper inom vård och omsorg. Detta kommer att kräva ett utvecklingsarbete i flera delar av organisationen, och arbete behöver gå från ständiga förbättringar till större innovationskliv, och att göra saker på ett annat sätt än tidigare. Här har jämställdhetsutskottet initierat dialog med äldrenämnden om det tillskott med syfte att arbeta för att nå inriktningsmålen som kommunfullmäktige beslutat om i 2026 års budget och ser gärna mer samverkan i jämställdhetsfrågorna.

Beslutsunderlag

Motion 32/2025

Äldrenämndens yttrande

Beredningsansvariga

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Annika Dalén, utvecklingsstrateg jämställdhet

Beslutet ska skickas till

Äldrenämnden

Förnamn, Efternamn

Befattning

Annika Dalén

Utvecklingsstrateg

jämställdhet

Umeå kommun
Äldrenämnden

Protokollsutdrag
2025-11-20

§ 156

Diarienumr.: ÄN-2025/00218

Yttrande över motion 32/2025 - Inrätta ett Äldrekompetenscenter

Beslut

Äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Reservationer

Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:

"Dessa motioner är delar av Kristdemokraternas reformpaket för äldreomsorgen. Attsatserna är viktiga steg i den förändring vi vill se. Mycket händer nationellt och lagändringar är på gång, vilket kan innebära att flera av motionerna i slutändan besvaras när fullmäktige fattar beslut. Men vi är inte där ännu. Förvaltningens yttranden bekräftar att problemen kvarstår – ändå föreslår nämnden inga skarpa åtgärder. Att hänvisa till "pågående arbete" eller invänta framtida lagstiftning löser inte bristerna i trygghet, språk, arbetsmiljö eller kompetensutveckling. Våra förslag skulle stärka kvaliteten och ge verksamheten långsiktigt stöd, bland annat genom ökad trygghet i rekrytering, tydligare språknivåer, bättre avlastning och ett samlat kompetenscenter. Äldreomsorgen behöver konkreta beslut – inte passiva konstateranden."

Ärendebeskrivning

Kristdemokraterna i Umeå har föreslagit att kommunfullmäktige beslutar

- Att utreda och inrätta ett Äldrekompetenscenter som en permanent del av äldreomsorgens kvalitets- och utvecklingsarbete.
- Att Äldrekompetenscenter ska ha två huvudsakliga uppgifter: mentorskap för nyanställda och återkommande kvalitetssäkring inom centrala vårdområden.
- Att utbildning inom Äldrekompetenscentret ska ha ett tydligt fokus på personcentrerad vård, där varje persons integritet, delaktighet och behov sätts i centrum.

Omfattande utvecklingsarbete genomförs för att stärka kompetens och kvalitet inom äldreomsorgen. Insatserna omfattar bland annat införandet

Umeå kommun
Äldrenämnden**Protokollsutdrag**
2025-11-20

av kvalitetsundersköterskor, praktisk och teoretisk introduktion för nyanställda och satsning på erfarna sjuksköterskor med utbildningsuppdrag. Vidare har HR-enheten har förstärkts med nya funktioner för lärande och språkutveckling, med uppdrag att samordna och stödja utbildningsinsatser i hela organisationen.

Motionens förslag ligger i linje med det arbete som pågår.

Beslutsunderlag

Motion 32/2025: Inrätta ett Äldrekompetenscenter

Yttrande över motion 32/2025 - Inrätta ett Äldrekompetenscenter

Beredningsansvariga

Susanna Hellström, HR-strateg

Rebecca Andersson, HR-chef

Förslag till beslut under överläggningarna

Veronica Kerr (KD) – Bifall till motionen

Socialdemokraterna, Lotta Holmberg (M) och Åsa Bäckström (-) (V) - Bifall till äldreomsorgsförvaltningens förslag till beslut

Äldrenämndens beslutsordning

Ordföranden ställer proposition på äldreomsorgsförvaltningens förslag mot Kerrs förslag och finner att nämnden beslutar i enlighet förvaltningens förslag.

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

2025-10-27

Dnr: ÄN-2025/00218

Kommunstyrelsen

Motion 32/2025: Inrätta ett Äldrekompetenscenter

Kristdemokraterna i Umeå har föreslagit att kommunfullmäktige beslutar

1. Att utreda och inrätta ett Äldrekompetenscenter som en permanent del av äldreomsorgens kvalitets- och utvecklingsarbete.
2. Att Äldrekompetenscenter ska ha två huvudsakliga uppgifter: mentorskap för nyanställda och återkommande kvalitetssäkring inom centrala vårdområden.
3. Att utbildning inom Äldrekompetenscentret ska ha ett tydligt fokus på personcentrerad vård, där varje persons integritet, delaktighet och behov sätts i centrum.

Pågående arbete

Största delen av äldreomsorgens interna utbildnings- och kvalitetshöjande insatser ska ske verksamhetsnära, på den egna arbetsplatsen. Införande planeras av kvalitetsundersköterskor på samtliga vård och omsorgsboenden. Det framgår av det förslag som är framtaget att kvalitetsundersköterskan ska arbeta med utgångspunkt från socialtjänstlagen, ett personcentrerat arbetssätt och äldreomsorgens rutiner för att stärka medarbetarnas kompetensutveckling.

Under våren 2025 erbjöd äldreomsorgsförvaltningen nyanställda utan vårdutbildning en tvådagars praktisk och teoretisk introduktion. Detta upplägg gav nyanställda en strukturerad och trygg start, innan den fortsatta introduktionen i ordinarie verksamhet. Syftet var att stärka kvaliteten och öppna dörrar för fler att ta steget in i vården. Utbildningarna leddes till stor del av yrkesverksamma medarbetare (undersköterskor, sjuksköterskor, arbetsterapeut och fysioterapeut). Upplägget tog på så sätt till vara värdefull erfarenhet samtidigt som det stärkte innehåll och förankring.

Under hösten har utbildningen utvecklats och har ett något förändrat innehåll, exempelvis ges förflyttningsutbildning separat. Målgruppen har vidgats och

utbildningen riktar sig nu till både nya medarbetare och medarbetare som har behov av kompetensförstärkning.

Ett pilotprojekt där fyra erfarna sjuksköterskor haft ett uppdrag att genom utbildning stärka kompetensen inom vården permanentas från 2026. En satsning som är viktig för att säkra spetskompetens inom flera områden, som exempelvis sårvård och palliativ vård.

Vidare har tre nya funktioner inrättats på HR-enheten från och med oktober 2025. Deras uppdrag är att arbeta särskilt med lärande och språkutveckling inom organisationen och är ett resultat av de rapporter som tagits fram tidigare avseende lärande i äldreomsorgen. Funktionerna ska fungera som ett stöd och en samordnande resurs för:

Utbildningsråd – vilket består av representanter från olika verksamheter som ska bidra till att skapa en samlad bild av förvaltningens utbildningsbehov och säkerställa hög kvalitet och rätt innehåll i introduktion och utbildning. För att göra det ska samverkan ske med kvalitetsenheten och föreslås även samarbeta med kvalitetsundersköterskorna.

Övergripande utbildningsinsatser – större utbildningar som gäller flera delar av organisationen exempelvis Yrkesresan och äldreomsorgslyftet.

Syftet med satsningen är att stärka och komplettera den introduktion och utbildning som sker verksamhetsnära, verka för att förvaltningen ska kunna möta behovet av kompetensutveckling för både nyanställda och befintliga medarbetare och samordna utbildningsinsatser för att bidra till ett lärande i hela organisationen.

Just nu används en lokal på stadshusområdet för äldreomsorgens gemensamma utbildningsinsatser. Vissa utbildningar kräver dock andra typer av lokaler, vilket gör att externa lokaler bokas vid behov. Det finns i dagsläget ingen tillgänglig och ändamålsenlig lokal eller avsatt budget, för att samla äldreomsorgens samlade utbildningsbehov i en fysisk plats. Olika alternativ övervägs och arbetas vidare med utifrån aktuella ekonomiska förutsättningar och tillgängliga lokaler.

Slutsats

Motionens intentioner ligger i linje med det utvecklingsarbete som pågår inom äldreomsorgen.

Sida 3 av 3

Susanna Hellström
HR-strateg

MOTION 2025-09-11

Inrätta ett Äldrekompetenscenter

Bakgrund

Britt-Inger Saveman, professor emerita i omvårdnad, beskriver i sin rapport om äldreomsorgen i Umeå, hur allvarliga brister återkommer trots upprepade satsningar. Ett av hennes förslag är att inrätta en så kallad "Äldrepluton" – en grupp pensionerade sjuksköterskor och vårdlärare som snabbt kan gå in och stärka kompetensen i verksamheten. Förslaget har fått stor uppmärksamhet och även politiskt stöd.

Vi delar uppfattningen att äldreomsorgen behöver stärkas, men ser risker med att skapa parallella strukturer som får otydliga mandat och riskerar dubbelstyrning. Vår bedömning är att Umeå behöver en långsiktig, systematisk lösning som stärker kvaliteten inifrån.

Motivering

Ett Äldrekompetenscenter skulle kunna ta tillvara engagemanget bakom Äldreplutonen, men samtidigt bli en permanent del av kommunens kvalitetsarbete. Centret kan fungera både som utbildnings- och utvecklingsresurs, där mentorskap och kvalitetssäkring är centralt.

Mentorskapet bör vara strukturerat och långsiktigt. Det ska bygga på att personer inom samma yrkesgrupp men med längre erfarenhet fungerar som stöd för nyanställda och mindre erfarna kollegor. På så sätt får personalen en trygg person att vända sig till i svåra situationer. Mentorskapet kan också bli ett forum för att hantera etiska frågor och dilemman i vardagen – situationer där det inte alltid finns ett givet rätt eller fel, men där erfarenhet och reflektion kan vägleda. På så sätt stärker vi både kompetensen, arbetsglädjen och bidrar till att motverka en osund tystnadskultur. En kultur av öppenhet och lärande kan därigenom utvecklas, vilket i förlängningen gynnar både personalen och de äldre.

Genom att koppla utbildningen till ett tydligt fokus på personcentrerad vård kan Äldrekompetenscentret säkerställa att nya medarbetare och vikarier introduceras på ett sätt som sätter den äldre integritet, delaktighet och behov i centrum. Det skulle också kunna omfatta återkommande utbildning för ordinarie personal, särskilt inom områden som hygien, nutrition, demensvård och munhälsa.

Med en sådan struktur kan vi långsiktigt höja kvaliteten, skapa trygghet för de äldre och ge personalen bättre stöd i sitt arbete.

Förslag till beslut

Kristdemokraterna i Umeå yrkar att kommunfullmäktige beslutar:

1. Att utreda och inrätta ett Äldrekompetenscenter som en permanent del av äldreomsorgens kvalitets- och utvecklingsarbete.
2. Att Äldrekompetenscentret ska ha två huvuduppgifter: mentorskap för nyanställda samt återkommande kvalitetssäkring inom centrala vårdområden.
3. Att utbildning inom Äldrekompetenscentret ska ha ett tydligt fokus på personcentrerad vård, där varje äldre persons integritet, delaktighet och behov sätts i centrum.

Tjänsteskrivelse

2025-12-05

Kommunfullmäktiges
jämsällldhetsutskott

Diariennr: KS-2025/01098

Medfinansiering konferens Brottsofferjouren

Förslag till beslut

JUSK beslutar att medfinansiera Brottsofferjouren Umeåregionens konferens 23 februari 2026 med upp till 20 000:- under förutsättning att full finansiering inte beviljas från Brottsoffermyndigheten

Ärendebeskrivning

Brottsofferjouren i Umeåregionen planerar att anordna en konferens i Umeå den 23 februari i samband med internationella brottsofferdagen. Temat för konferensen är *Över min döda kropp – hur vi kan förebygga dödligt våld i nära relationer*.

Brottsofferjouren har haft dialog med jämsällldhetsstrateger och UmeBrå kring möjligheten att samarrangera konferensen. Jouren har ansökt om medel för konferensen från Brottsoffermyndigheten och avvaktar besked. Under förutsättning att full finansiering inte beviljas föreslås JUSK medfinansiera med upp till 20 000:- och UmeBrå med motsvarande summa, så att eventuell medfinansiering från Umeå kommun uppgår till maximalt 40 000:-

Beslutsunderlag

Save the date inbjudan konferens

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg jämsällldhet

Förnamn, Efternamn
Befattning

Annika Dalén
Utvecklingsstrateg
jämsällldhet

VÄLKOMMEN PÅ KONFERENS! INTERNATIONELLA BROTTSOFFERDAGEN 2026

Datum: Måndag 23 februari 2026

Tid: 09.30 – 16.00

Plats: Umeå Folkets Hus

I samband med Internationella Brottsofferdagen arrangerar Brottsofferjouren Umeåregionen en konferens för yrkesverksamma.

Tema: *Över min döda kropp* –
hur vi kan förebygga dödligt våld i nära relationer.

Föreläsare: Anders Östlund, kriminolog vid Polismyndigheten. Fler föreläsare tillkommer.

En officiell inbjudan med anmälningslänk kommer att skickas ut senare.

Vi ber er därför att redan nu reservera datumet i era kalendrar.

Föreläsare: Anders Östlund

Konferensen är kostnadsfri.

@brottsofferjourenumea

www.umearegionen.boj.se

Tjänsteskrivelse

2025-12-05

Kommunfullmäktiges
jämställdhetsutskott

Diariennr: KS-2025/00997

Nämndsdialog om destinerade jämställdhetsmålet i planeringsförutsättningarna

Förslag till beslut

Jämställdhetsutskottet beslutar

Att dialog har ägt rum med individ- och familjenämnden och
äldrenämnden.

Ärendebeskrivning

I de antagna planeringsförutsättningarna för 2026 finns beslut om att
nämnderna årligen ska avdela 0,5% av nämndens tilldelade ram för att
möjliggöra satsningar och utveckling i enlighet med inriktningsmål
destinerade till nämnd.

Vid sammanträdet förs dialog med individ- och familjenämnden och
äldrenämnden.

Nämnderna har mål 3 - *"Umeå kommun ska skapa förutsättningar för att
kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna
liv"* destinerat till sig.

Dialogen handlar om behov av stöd och tankar kring utvecklingsarbete
kopplat till detta nya arbetssätt inför den fortsatta planeringen i
nämnderna.

Förnamn, Efternamn
Befattning

Sofia Gustafsson

Tjänsteskrivelse

2025-12-05

Kommunfullmäktiges
jämsällldhetsutskott

Diariennr: KS-2025/00245

JUSK Informationer 2025-12-11

Förslag till beslut

Jämsällldhetsutskottet beslutar

att till protokollet notera att utskottet tagit del av informationen

Ärendebeskrivning

Information ges om aktuella händelser;

- Återkoppling länsdelegation jämsällldhet, nationella jämsällldhetsutredningen (15 min)
- Återkoppling besök i Bogotá – ICLD:s jämsällldhetsnätverk
- Policy för jämsällldhetsarbete

Förnamn, Efternamn
Befattning

Sofia Gustafsson
Nämsndsekreterare